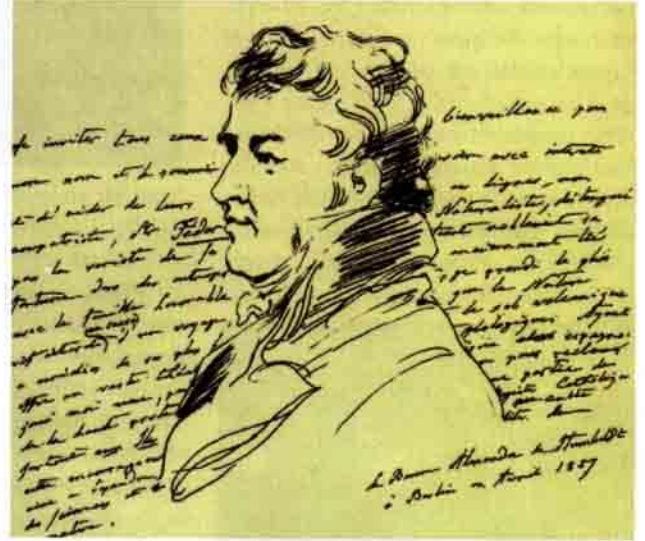


Humboldt Vakfı

Araştırma Bursu ve Teşvik Programları

Ölümünden bu yana 134 yıl geçmiş olmasına karşın, Alman doğabilimci Alexander von Humboldt, adına kurulmuş, dünya çapında bilim adamlarına burs sağlayan bir vakıfla yaşatılmaktadır. Vakıf, yeniden kurulduğu 1953 yılından bu yana yaklaşık 17 000 yabancı ve 1 000 kadar Alman bilim adamına araştırma bursu ve ödülü vermiştir. Humboldt bursiyerleri arasında 23 bilim adamı Nobel ödülü almıştır. Vakfın en önemli özelliği ise, iki yıllık maksimum burs süresinin bitiminden sonra da vakıf ile bilimsel temasın devam etmesidir.



1769-1859 yılları arasında yaşamış olan Alman doğabilimci Alexander von Humboldt, Orta ve Güney Amerika'da yaptığı araştırmalarıyla tanınır. Fransız doğabilimci Aime Bonpland ile birlikte, 1799 yılında başladığı ve yaklaşık beş yıl süren Güney Amerika gezisi boyunca binlerce bitki ve kaya örnekleri toplamış; yanardağlar, okyanus hareketleri, Dünya'nın manyetik alanı, iklim ve hayvan yaşamına yönelik yoğun araştırmalarda bulunmuştur.

Binden fazla bitki ve hayvan türüne; dağ ve akarsuya adını vermiş olan Humboldt, bunların dışında, kimyayı ve astronomiyi de içeren birçok bilim dalında da araştırmalarda bulunmuştur. Aynı zamanda bir diplomat olan Humboldt, birçok Avrupa mahkemesinde görev almıştır.

Humboldt, çalışmaları süresince, çok sayıda yayın yapmıştır. Bunlardan en tanınmış olanı, 1846-1862 yılları arasında yazdığı, beş ciltlik "Kozmos"tur.

Ölümünden bir yıl sonra arkadaşları, Humboldt'un anısına Alexander von Humboldt Vakfı adında bir vakıf kurdular. Alman bilim adamlarının yurt dışı gezilerinde maddi destek sağlayan bu Vakıf 1923 yılında ekonomik nedenlerle kapandı. 1925 yılında yeniden kurulan A.von Humboldt Vakfı, bu defa yabancı bilim adamlarına ve doktora öğrencilerine maddi destek sağlayarak hizmet verdikten sonra 1945 yılında tekrar kapandı. Alexander von Humboldt Vakfı 1953 yılında özel bir yasa ile bağımsız vakıf olarak yeniden kuruldu ve bugünkü statüsüne kavuştu.

Vakfın Amacı:

Vakfın amacı vakıf senedinin 2. maddesinde şöyle açıklanmıştır:

"Vakfın amacı; cinsiyet, ırk, din veya dünya görüşüne bakılmaksızın yabancı uyruklu, üstün başarılı akademisyenlere araştırma bursu ve araştırma ödülü vermek suretiyle Almanya Federal Cumhuriyeti içinde bir araştırma projesinin gerçekleştirilmesine ve bu vesileyle ortaya çıkan bilimsel ilişkilerin korunmasına olanak sağlamaktır."

Yeniden kuruluşundan bu yana, Humboldt Vakfı, prensipleri doğrultusunda, bağımsız bir kurum olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Vakıf için, sadece, birey-

sel başarı ve akademik nitelik önemlidir. Verilen araştırma bursları ve ödüller de buna dayanmaktadır. Araştırma bursu veya ödül alan araştırmacılar, kendi projelerini oluşturmada ve daha sonraları, kazandıkları deneyimleri nasıl değerlendireceklerini belirlemede tamamen serbesttirler.

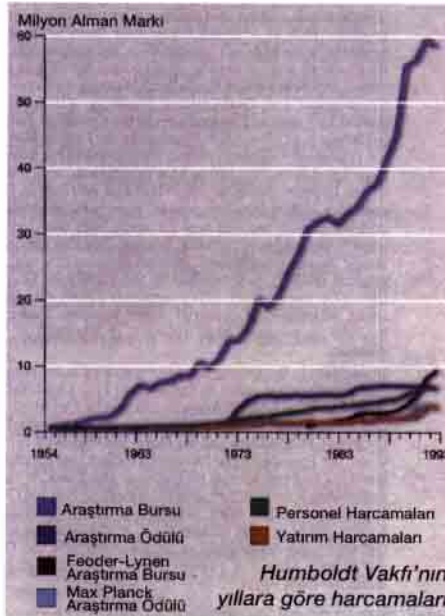
Programlar

A. v. Humboldt Vakfı çok yönlü teşvik ve destek programları uygulamaktadır.

Humboldt-Araştırma Bursu

Vakıf, yılda yaklaşık 500 Alman olmayan bilim adamına, kendi seçtikleri bir araştırma projesini Almanya'da gerçekleştirmeleri koşuluyla araştırma bursu vermektedir. Humboldt Vakfı, belirlenen disiplinlerde ve yaş grupları arasında en iyileri Almanya'ya davet etmektedir. Bu seçimlerde, en önemli kriter, akademik yeterliliklerdir. Kararlar, belirli komiteler tarafından verilmektedir. Özel programlar için küçük komiteler vardır fakat en önemlisi, Humboldt Araştırma Bursu'ndan sorumlu olan Merkezi Seçim Komitesi'dir. Geleneğe göre, bu komitenin başkanı, Alman Araştırma Kurumu'nun başkanıdır.

Merkezi Seçim Komitesi'ni oluşturan 100 üye, yılda üç defa toplanır ve kararları uzmanların danışmanlığında alır. Yüksek sayıdaki başvuru ve sıkı seçim kriterleri nedeniyle, yüksek akademik özelliklere sahip olmanın yanında, adayın, uluslararası düzeyde yayınlar yapmış olması, ayrıca uzmanlık alanları aynı olan ve kendi ülkesinden gelen



diğer adaylarla karşılaştırıldığında, birtakım üstün niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bir diğer söyleyişle, komite, adaylar arasında seçimi yaparken hem kişinin kendi yeterliliğini hem de kişinin geldiği ülkedeki durumunu göz önüne almaktadır.

Yeniden kurulduğu 1953 yılından bu yana geçen 40 yıldan fazla süre içinde, Alexander von Humboldt Vakfı, yaklaşık 17 000 yabancı ve 1000 kadar Alman bilim adamına araştırma bursu ve araştırma ödülü vermiştir. Tüm bu bursiyerler, oldukça ciddi bir seçimden sonra kabul edilmişlerdir. Her biri değişik periyotlarda, Almanya'da misafir araştırmacı olarak bulunmuşlar ve Humboldt Vakfı onlara araştırmalarında önyak olmuştur.

Vakfın desteği, bütün bilim dallarına yöneliktir ve tüm ülkelerin araştırmacılarına açıktır. Vakıf, bugüne kadar toplam 120 ülkeden bilim adamına burs sağlamıştır.

Araştırmacıların yaklaşık yüzde 81'i ve araştırma ödülü kazananların yüzde 70'i, Alman üniversitelerinde, diğerleri ise, üniversite dışı birtakım araştırma kurumlarında görev almışlardır.

Başvuru Koşulları :

- Doktora yapmış olmak (Ph.D., C., Sc... veya benzeri),
- 40 yaşını geçmemiş olmak,
- Yüksek bilimsel kalifikasyona sahip bulunmak,
- Uluslararası düzeyde yayınlar yapmış olmak,
- Almanya'da bir araştırma enstitüsü veya bir üniversitede gerçekleştirilmek üzere seçilmiş ve projenin yapılacağı kurumun yöneticileri ile mutabakat içinde hazırlanmış bir proje ortaya koymak,
- Sosyal bilim dalları için iyi derecede Almanca bilmek,
- Temel, mühendislik ve tıp bilim dalları için iyi İngilizce bilmek gerekmektedir.

Süresi 6-12 ay olan ve gerektiğinde 24 aya kadar uzatılabilen bursun miktarı, aylık 3200 DM - 4000 DM (net) olup, ayrıca yol giderleri, aile yardımı, başlangıç ödeneği ve Almanca lisans kurs giderleri (eşler için de geçerli olmak üzere 4 aya kadar) karşılanmaktadır. Ayrıca, bu sürenin en fazla 6 ayını Avrupa'nın herhangi bir araştırma kurumunda geçirmek mümkündür.

Burs için başvuru her zaman yapılabilir ve başvuru her bilim dalı için mümkündür. Seçmeler yılın Mart, Haziran/Temmuz ve Kasım aylarında gerçekleştirilir.

Humboldt-Araştırma Ödülü

Uluslararası düzeyde tanınmış ve Alman olmayan bilim adamlarına yılda 200

kadar Humboldt Araştırma Ödülü verilmektedir. Ödülün amacı, ileri gelen bilim adamlarının onurlandırılması ve bu bilim adamlarının Alman meslektaşları ile uzun vadeli işbirliği yapmalarını teşvik etmektir. Bugün her ülkeden ve her bilim dalından araştırmacılara verilebilen bu ödül, başlangıçta A.B.D. uyruklu temel bilimcilerin desteklenmesi amacıyla oluşturulmuş bir programdır. Bu özelliğini halen, kısmen de olsa taşımakta ve Amerikalı bilim adamlarına yılda 80 ödül verilmektedir.

Araştırma ödülü için aday gösterilmek ve seçilebilmek için yaş sınırı yoktur ancak, profesörler veya eşdeğer ünvanı sahip bilim adamları aday gösterilebilirler. Sadece Alman bilim adamlarının aday gösterebildiği ödülün parasal değeri 20 000 DM-120 000 DM arasında değişmektedir ve ödüle layık görülen bilim adamı bir Alman Araştırma Kurumu'na 4-12 ay için davet edilir.

Feoder-Lynen Araştırma Bursları

Doktorasını yapmış, 38 yaşını geçmemiş ve üstün başarılı Alman bilim adamlarına yılda 150 kadar Feoder-Lynen araştırma bursu verilmektedir. Bununla, temelde, Alman bilim adamları ile eski Humboldt bursiyerleri işbirliğinin eski bursiyerlerin ülkesinde sürdürülmesi amaçlanmaktadır. Süresi 1-4 yıldır.

Max Planck Araştırma Ödülü

Uluslararası bilim dünyasında isim yapmış Alman ve Alman olmayan bilim adamlarının ortaya koydukları ortak araştırma projelerini desteklemek amacıyla yılda 12 Max Planck Araştırma Ödülü verilmektedir. Değeri 250 000 DM'a kadar çıkabilen bu ödül için aday gösterme Alman tarafından başlar. Yükseköğretim kurumlarının başkan veya rektörleri ile bilimsel araştırma merkezlerinin çatı organizasyonları aday gösterebilirler.

Burs Sonrası Temas Programı

Humboldt Vakfı'nın en önemli özelliklerinden birisi, burs alan bilim adamları ile bursun bitiminden sonra da (bilim adamı aktif olduğu sürece) ilgi ve iletişimin devam etmesi ve bilimsel etkinlikler için maddi desteğin verilmesine bir şekilde devam edilmesidir. Bu özelliğinden dolayı, eski Humboldt bursiyerleri, ülkelerinde dernekler, kulüpler vs. kurmak suretiyle örgütlenmişlerdir.

Bu program ile, bilimsel cihaz ve malzeme başlığı; kitap ve diğer bilimsel literatür yardımı; basım giderlerine katkı; kongre, sempozyum gibi toplantılara katılım için maddi destek gibi yardımlar amaçlanmıştır.



Vakıf binası

Türkiye'de Humboldt Bursiyerleri

Humboldt Vakfı 1953 yılından bugüne kadar Türk bilim adamlarına toplam 330'dan fazla Humboldt Araştırma Bursu vermiştir. Bunların bilim dallarına dağılımı şöyledir: 182 temel bilimler, 107 sosyal bilimler ve 42 mühendislik bilimleri. Bu sayı ile, Türkiye Humboldt Vakfı'ndan burs alan ülkeler arasında küçümsenmeyecek bir yer tutmaktadır. 1953-1993 yılları arasında toplam Humboldt bursiyer sayısı bakımından, Türkiye 120 ülke arasında 12. sırada bulunmaktadır. Ancak, bu durumun son 15 yıldır devamlı olumsuz yönde değiştiğini üzülmekteyiz. 1970'li yıllarda yılda 15-16 olan Türk bursiyer sayısı 1980'li ve 1990'lı yıllarda 4-5 düzeylerine kadar gerilemiştir.

1953-1993 yılları arasında Türk Humboldt bursiyerlerine Vakıf tarafından 2 924 766 DM tutarında cihaz başlığı yapılmıştır. Aynı dönem içinde 290 896 DM tutarında kitap başlığı ve 56 994 DM değerinde basım desteği sağlanmıştır. Türk bursiyerler ayrıca bilimsel toplantılara destek ve yeniden burs tahsisleri gibi olanaklardan yararlanmaktadırlar.

Ayrıntılı Bilgi ve Başvuru Formu için:

Alexander von Humboldt Stiftung,
Jean Paul Str. 12, D-53173 Bonn, Almanya
Tel. (0228) 833-0 Fax: (0228) 833-199

Ramazan Aydın:

ODTÜ, Fizik Bölümü 06531 Ankara
Tel. (0312) 210 32 64-65 Fax. (0312) 210 12 81
E-Posta: raydin@newton.physics.metu.edu.tr

Alp Akoğlu

Konu danışmanı: Ramazan Aydın

Prof. Dr., Ankara Humboldt Bursiyerleri Derneği Başkanı

Kaynaklar:

Alexander von Humboldt-Stiftung 1953-1993, Bonn-Bad Godesberg, 1993
Kızıroğlu, I. Alexander von Humboldt, Ankara 1994
www.amartnet.net